

Politik handlar inte om att vinna

- om att våga gå över blockgränsen

Den folkpartistiske riksdagsmannen Ture Königson är hårt pressad när han stiger upp i riksdagens talarstol i maj 1959. Det är dags för ett avgörande i ATP-frågan, en av 1900-talets tuffaste politiska strider. Han upprepar vad han sagt under snart ett år: att han tänker bryta blockpolitiken och lägga ned sin röst och därmed jämna vägen för socialdemokraternas förslag.

Det blir dödstyst i andra kammaren. På en svartvit arkivbild ser vi hur han håller hårt i talarstolen. Det är som om han är rädd att falla.

Ture Königson var en samarbetsinriktad person som råkade hamna mitt i en politisk storm. I lokalpolitiken hade han tränats i att förhandla och driva politiken framåt genom kompromisser och handslag. Ändå väljer han striden, tar klivet över blockgränsen och offerar hela sitt politiska liv för ett förslag från motståndarsidan. Idag, när blockpolitiken håller landet i ett järngrepp och bjuder Sverigedemokraterna på en vågmästarroll, väcker hans handling nyfikenhet: vilka avgöranden skapar en så modig och ovanlig handling hos en vanlig riksdagsman?

Jag beställer fram hans politiska memoarer, en liten tunn bok: *ATP-striden - ett 10 årsminne*, från bibliotekets källarvalv. Ingen kioskvältare precis: enligt lånekortet har den inte varit utlånad sedan 1969.

Han växer upp i ett arbetarhem i Göteborg. Pappa var typograf och en av organisatörerna bakom typografernas strejk 1919. Det stridbara fackförbundet hade skrivit ett femårsavtal. Så kom kriget, dyrtider och inflationen och man satt fast i sitt avtal. Familjer svält och åren blev en viktig erfarenhet för den unge Ture Königson. "Då lärde jag mig vad solidaritet betyder", skrev han senare.

Nazismens framgångar på 30-talet väcker hans politiska intresse. Men först frälsningen: han hade haft en gudsupplevelse. Konstaterandet är kort och avskalat. Men händelsen får betydelse och han blir medlem i pingströrelsen. Möjligen är det därför han väljer folkpartiet, som han betraktade som den borgliga vänstern och frikyrkans politiska gren.

Sedan tar politiken över. 1951 kommer han in i stadsfullmäktige och får en plats i förhandlingskommittén. Han trivs i lokalpolitiken. Annat är det med riksdagsarbetet. Där känner han sig utbytbar: "Jag fick snabbt lära mig att den enskilda människan ingenstans betyder så litet som i riksdagen och jag avundas de riksdagsmän, som på något sätt, år efter år, tycktes hålla fast den första känslan av personlig betydenhet", skriver han.

Rikspolitikens prestigeladdade konflikter passade inte honom. I lokalpolitikens förhandlingsatmosfär hade han lärt sig att se den andra sidan och lyssna på deras argument. Politik, menade han, handlade inte om att vinna utan om att fatta det bästa beslutet. Det var också lärdomen från uppväxtåren och de ständiga kompromisserna i pingstförsamlingen, där viljorna var många. Och på sin tidigare arbetsplats, Götaverken, hade han haft många diskussioner med varvsarbetarna och hört deras förhoppningar om en tryggare pension.

Ändå gör han bra ifrån sig i riksdagen. Han sitter i lagutskottet, driver arbetsmarknadsfrågorna för FP och blir ledamot i partiets förtroenderåd och partistyrelse.

Under landsmötet i Uppsala, sommaren 1958, begär han ett möte med Bertil Ohlin. Han berättar att han inte tänker rösta *mot* socialdemokraternas förslag i tjänstepensionsfrågan. Osäkerheten om försäkringsbolagen kommer att acceptera folkpartiets linje är det viktigaste skälet, meddelar han Ohlin. Han vill också medverka till att anställda i mindre företag får en bra pension. Hans erfarenheter från Götaverken och fattigdomen i barndomshemmet gjorde att han ansåg det självklart att fler skulle ha trygga pensioner.

Bertil Ohlin förstod hans inställning och sade sig vilja använda den som påtryckning i förhandlingarna med högern och centerpartiet.

På partistyrelsen i oktober 1958 är budskapet detsamma. "Det är omöjligt för mig att rösta med högern och centerpartiet". Han föreslår istället förhandlingar med socialdemokraterna och påminner om att FP har en uppgift som borgerlighetens vänsterparti.

Enligt chefredaktören på Västerbottens - Kuriren, Mats Balgård, som deltog på mötet, var reaktionerna förvånansvärt låga. Enligt Balgård berodde det troligen på att Bertil Ohlin var så van att få sin vilja igenom att han inte tog Königson på allvar.

Därför är det kanske inte så förvånande att Ohlin säger sig vara både okunnig och överraskad över Königsons inställning, när han, ett halvår senare, offentliggör sitt beslut i en artikel i Göteborgs Handels och Sjöfartstidning. "Där offrade Ohlin sanningen för partiet", kommenterar Königson, partiledarens krumbukter, i sina memoarer.

I folkpartiets riksdagsgrupp var motståndet mot en uppgörelse med socialdemokraterna både enögd och militant, enligt Königson. De hårda motsättningarna och höga tonläget i debatten uppmuntrade inte till samförståndslösningar och hans uppmaning till förhandlingar uppfattades därför som eftergifter. Det var inte tid för uppgörelser.

Königson tvingades därför till slut att välja. Och han valde, så som han ansåg att

politiken skulle föras, att se den andra sidan och lyssna på deras argument. Det var så han lärt sig det politiska hantverket hemma i Göteborg.

Det är också en lärdomen, som en av 1900-talets mest infekterade politiska strider och en enskild riksdagsmans personliga beslut, skickar till vår tids uppskruvade och tondöva politiska debatt: förmågan att på djupet försöka förstå motståndarnas argument.

Nu står han i talarstolen. Han är nervös och förstår att han kommer att få betala ett högt personligt pris för det han nu står i begrepp att göra. Nedanför, till höger, sitter Tage Erlander. Han tittar bort och munnen är sammandragen. Det är som om han långsamt släpper ut luften i en lång utandning. I sina memoarer skall han senare skriva om detta ögonblick att: "hans tal blev till ett gripande mänskligt vittnesbörd om hur konflikten mellan vad han uppfattade som samvetets bud och partiloyalitetens krav, driver honom till isolering och ensamhet".

Jan Lindvall

Journalist, tidigare redaktionschef Sveriges Radio, lärare i journalistik.